

**การพัฒนารูปแบบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา**
**Development of a Master of Education and Doctor of
Education Curriculum Model in Educational Administration at
Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus**

มนตรี วิชัยวงศ์¹, ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์² และ ชาลี ปักดี³
Montri Wichaiwong¹, Chatchai Sirikulpan² and Chalee Pakdee³

Received: 05 January 2026; Revised: 01 May 2026; Accepted: 03 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของการจัดการและการบริหารหลักสูตร (2) พัฒนารูปแบบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตให้มีความเหมาะสม และ (3) ประเมินผลการใช้รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประสิทธิผลในการจัดการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จำนวน 8 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตร และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการและการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และด้านนักศึกษาอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและบริบทสังคมร่วมสมัยในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการประเมินการใช้รูปแบบหลักสูตรหลังการทดลองใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ารูปแบบหลักสูตรมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษา องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยคือ รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่บูรณาการการวิเคราะห์สภาพจริง นโยบายการศึกษา และกระบวนการบริหาร

^{1 2 3} หลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา; Educational Administration Program, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus
Corresponding Author, E-mail: montri.wic@mbu.ac.th

จัดการหลักสูตรเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดและแนวทางเชิงปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษาในบริบทสถาบันอุดมศึกษาอื่นได้

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบหลักสูตร; หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต; การบริหารการศึกษา

Abstract

This research aimed to (1) examine the current conditions, problems, and obstacles in the management and administration of educational administration curricula; (2) develop a Master of Education and Doctor of Education curriculum model with appropriate design; and (3) evaluate the implementation of the developed curriculum model in terms of appropriateness, feasibility, and effectiveness in educational management. The study employed a research and development (R&D) approach. The population and samples were selected through purposive sampling and consisted of 8 administrators and instructors involved in the curriculum, 3 experts in curriculum and educational administration, and 9 stakeholders participating in focus group discussions. The research instruments included document analysis, semi-structured interviews, an evaluation form for the appropriateness of the curriculum model, and focus group discussion guidelines. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations, together with content analysis for qualitative data.

The findings revealed that: (1) the overall level of curriculum management and administration was at a moderate level, while learning support resources and student-related aspects were at a high level; (2) the developed curriculum model was evaluated as being highly appropriate and strongly aligned with educational policies and the contemporary social context; and (3) the overall evaluation of the curriculum model implementation after the trial was at a high level, indicating that the model was appropriate, feasible for practical application, and positively contributed to the effectiveness of educational management. The new knowledge derived from this research is an integrated graduate-level curriculum development model that systematically combines situational analysis, educational policy alignment, and curriculum management processes. This model can serve as a conceptual framework and a practical guideline for developing educational administration curricula in other higher education institutions.

Keywords: Curriculum Model Development; Master of Education and Doctor of Education Curriculum; Educational Administration

บทนำ

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ระบบการอุดมศึกษา ถูกคาดหวังให้มีบทบาทสำคัญในการผลิต และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะสูง สามารถปรับตัวต่อความซับซ้อนของโลกสมัยใหม่ และมีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นโยบายการพัฒนาประเทศไทยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้เน้นย้ำการยกระดับคุณภาพการศึกษา การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาในฐานะกลไกหลักของการปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการบริหารการศึกษา จึงมิได้เป็นเพียงกระบวนการผลิตบัณฑิตชั้นสูง หากแต่เป็นพื้นที่ที่สำคัญในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาที่ต้องมีทั้งความรู้เชิงทฤษฎี ความสามารถในการบริหารจัดการเชิงระบบ ภาวะผู้นำทางวิชาชีพ และคุณธรรมจริยธรรม หลักสูตรในระดับนี้จึงต้องถูกออกแบบและพัฒนาอย่างมีระบบ มีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา และสามารถตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างแท้จริง แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสมัยใหม่ จึงมองว่าหลักสูตรมิใช่เพียงแผนการเรียนการสอน แต่เป็นระบบการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงเป้าหมาย นโยบาย โครงสร้าง กระบวนการ และการประเมินผลเข้าด้วยกันอย่างเป็นพลวัต (เกศริน บินสัน และพัสร เบศวรณ์เวชวิริยะสกุล, 2568)

แม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง จะมีความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติกลับยังพบปัญหาและข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา งานวิจัยและการประเมินหลักสูตรจำนวนมาก ชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรบางแห่งยังขาดความยืดหยุ่น ขาดการบูรณาการกับบริบทจริงของสถานศึกษาและสังคม การจัดการเรียนการสอน ยังคงเน้นการถ่ายทอดความรู้มากกว่าการพัฒนาสมรรถนะ และระบบการบริหารหลักสูตรยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ลูกขวัญ อินทร์คล้าย, 2559; Asae, S. & Wannapairo, S., 2025) ปัญหาดังกล่าว ยิ่งเห็นได้ชัดในหลักสูตรด้านการบริหารการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การทำงานแบบบูรณาการ และกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในกรณีของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา แม้จะมีอัตลักษณ์ด้านการจัดการศึกษาบนฐานพุทธธรรมและคุณธรรมจริยธรรม แต่จากสภาพการดำเนินงานยังพบข้อจำกัดด้านการบริหารอาจารย์ประจำหลักสูตร ความต่อเนื่องของการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการเชื่อมโยงหลักสูตรกับนโยบายและบริบทสังคมร่วมสมัย ปัญหาเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับปรุงเป็นรายวิชาอาจไม่เพียงพอ หากจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบหลักสูตรที่มีโครงสร้างและกระบวนการชัดเจน ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็น

ระบบ เพื่อให้หลักสูตรสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายเชิงนโยบาย มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างแท้จริง

จากหลักการ แนวคิด และปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดโจทย์สำคัญว่าการจัดการและการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการบริหารการศึกษามีสภาพปัจจุบันและข้อจำกัดอย่างไร และจะสามารถพัฒนารูปแบบหลักสูตรที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา และบริบทสังคมร่วมสมัยได้อย่างไร การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งตั้งคำถามที่สำคัญ ได้แก่ (1) สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของการจัดการและการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีลักษณะอย่างไร (2) รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ควรมียุทธศาสตร์ประกอบและกระบวนการใด จึงจะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบาย การพัฒนาการศึกษาและบริบทสังคมร่วมสมัย และ (3) การนำรูปแบบหลักสูตรดังกล่าวไปใช้จะมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเพียงใด การตอบคำถามเหล่านี้ ไม่เพียงมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรของสถาบันในกรณีศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าในเชิงองค์ความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ และสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิด และแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของการจัดการและการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประสิทธิผลในการจัดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบตามแนวคิดการวิจัยเชิงพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็น (2) การออกแบบและพัฒนารูปแบบหลักสูตร (3) การทดลองใช้รูปแบบหลักสูตร และ (4) การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ เพื่อให้ได้รูปแบบหลักสูตรที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 8 คน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตร และ (3) กลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน เพื่อสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบวิเคราะห์เอกสารและกรอบการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร (2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร (3) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และ (4) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามลำดับขั้นของการวิจัยและพัฒนา โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลเอกสาร นโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการหลักสูตร ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาสังเคราะห์เพื่อออกแบบและพัฒนา รูปแบบหลักสูตรเบื้องต้น ต่อมานำรูปแบบดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุง ก่อนนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง และจัดการสนทนากลุ่มเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลทุกขั้นตอนดำเนินการโดยคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยและความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ใช้สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายสภาพปัจจุบันและผลการประเมินรูปแบบหลักสูตร ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล สังเคราะห์ประเด็นสำคัญ และเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความหมายเชิงวิชาการและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรได้อย่างเป็นระบบ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของการจัดการและการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีความสำคัญต่อการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของหลักสูตรในเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการ แม้หลักสูตรจะถูกพัฒนาภายใต้กรอบนโยบายและมาตรฐานระดับชาติ แต่การนำไปปฏิบัติในระดับสถาบันยังเผชิญข้อจำกัดด้านการบริหารอาจารย์ การจัดการเรียนการสอน ระบบการบริหารหลักสูตร และทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ โดยผลการวิเคราะห์ภาพรวมและรายด้าน แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ด้านการบริหารหลักสูตร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
การบริหารอาจารย์ประจำหลักสูตร	3.23	0.56	ปานกลาง
การจัดการเรียนการสอน	3.47	0.77	ปานกลาง
การบริหารจัดการหลักสูตร	3.31	0.81	ปานกลาง
ด้านนักศึกษา	3.90	0.53	มาก
สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	4.15	0.85	มาก
รวม	3.31	0.85	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการและการบริหารหลักสูตร
โดยภาพรวมและรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสรุปได้ว่า สภาพการจัดการและการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.31$, S.D.=0.85) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และด้านนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ขณะที่ด้านการบริหารอาจารย์ประจำหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการจัดการและการบริหารหลักสูตรมีระดับความพร้อมแตกต่างกันในแต่ละด้าน และยังมีบางด้านที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวม

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขข้อจำกัดของการจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการศึกษาและบริบทสังคมร่วมสมัย ความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตร จึงต้องได้รับการตรวจสอบในเชิงวิชาการทั้ง

ด้านโครงสร้าง กระบวนการพัฒนา และการเชื่อมโยงเชิงนโยบาย ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงดัง ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบของรูปแบบหลักสูตร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
ความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา	4.67	0.47	มากที่สุด
ความสอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัย	4.60	0.50	มากที่สุด
ความชัดเจนของโครงสร้างหลักสูตร	4.53	0.51	มากที่สุด
ความครบถ้วนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร	4.47	0.55	มาก
ความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยรวม	4.57	0.51	มากที่สุด
รวม	4.57	0.51	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$, $S.D.=0.51$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา ความสอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัย และความชัดเจนของโครงสร้างหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่ความครบถ้วนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในเชิงโครงสร้างและเชิงนโยบาย และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการจัดการและพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการประเมินการใช้รูปแบบหลักสูตร ภายหลังการพัฒนา รูปแบบหลักสูตรแล้ว การประเมินผลการใช้รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นขั้นตอนสำคัญในการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบในเชิงปฏิบัติ โดยมุ่งประเมินทั้งความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษา การประเมินในระยษนี้ช่วยยืนยันว่า รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สามารถตอบสนองต่อบริบทการดำเนินงานของสถาบันและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงดังตารางที่ 3 ผลการประเมินการใช้รูปแบบหลักสูตรหลังการทดลองใช้

ด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
ความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตร	4.58	0.49	มากที่สุด
ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	4.42	0.53	มาก
ประสิทธิผลต่อการจัดการเรียนการสอน	4.46	0.51	มาก
ประสิทธิผลต่อการบริหารหลักสูตร	4.39	0.55	มาก
รวม	4.46	0.52	มาก

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการใช้รูปแบบหลักสูตรหลังการทดลองใช้

ผลการประเมินการใช้รูปแบบหลักสูตรหลังการทดลองใช้พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอน และประสิทธิผลต่อการบริหารหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีระดับการยอมรับในเชิงการใช้งานอยู่ในระดับสูงในทุกด้านที่ประเมิน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ซึ่งผู้วิจัยได้มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพการจัดการและการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และด้านนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ขณะที่ด้านการบริหารอาจารย์ประจำหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินงานของหลักสูตรยังมีความไม่สมดุลระหว่างปัจจัยสนับสนุนเชิงทรัพยากร กับกลไกการบริหารจัดการเชิงระบบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผลที่ปรากฏเช่นนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และด้านนักศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา เทคโนโลยี และบริการสนับสนุนผู้เรียน เพื่อรองรับนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนหลากหลายกลุ่ม อย่างไรก็ตาม แม้ทรัพยากรและการดูแลผู้เรียนจะมีความพร้อมในระดับหนึ่ง แต่ด้านการบริหารอาจารย์ประจำหลักสูตรและการบริหารจัดการหลักสูตร กลับอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง เช่น ความไม่ต่อเนื่องของอาจารย์ประจำหลักสูตร ภาระงานที่กระจายตัวระหว่างการสอน การวิจัย และงานบริหาร รวมถึงกลไกการบริหารหลักสูตรที่ยังขาดความยืดหยุ่นและการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้การจัดการเรียนการ

สอนและการบริหารหลักสูตรไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับที่ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรหรือผู้เรียนเพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารหลักสูตรและบทบาทของอาจารย์ประจำหลักสูตรในฐานะกลไกหลักของการขับเคลื่อนคุณภาพหลักสูตร (ธรัช อารีราษฎร์ และวรภา อารีราษฎร์, 2562) นอกจากนี้ งานวิจัยของ ปฏิภาณ ตระการ (2561) ยังชี้ให้เห็นว่า หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการกำกับติดตาม และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มิฉะนั้นหลักสูตรจะคงอยู่เพียงในเชิงนโยบาย แต่ไม่สามารถแปรสภาพสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ในขณะเดียวกันผลการวิจัยนี้ มีความแตกต่างจากงานวิจัยที่พบว่า การบริหารอาจารย์และการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นผลจากบริบทของสถาบันที่มีความพร้อมด้านบุคลากรและระบบสนับสนุนที่แตกต่างกัน (ภัทร ชัยปานดี และบุญจันทร์สีสันต์, 2567) ความแตกต่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า บริบทเชิงองค์กรและโครงสร้างการบริหารมีอิทธิพลต่อผลการจัดการหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญ โดยจากอภิปรายผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้หลักสูตรจะมีความพร้อมในบางด้าน แต่ยังมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างในด้านการบริหารบุคลากร และการจัดการหลักสูตรซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และเป็นเหตุผลเชิงประจักษ์ที่นำไปสู่ความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรในวัตถุประสงค์ถัดไปของการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาศึกษาและบริบทสังคมร่วมสมัย พบว่า รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่า มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา ความสอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัย และความชัดเจนของโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงมาก ขณะที่ความครบถ้วนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบโจทย์เชิงนโยบาย และเชิงโครงสร้างของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้อย่างเหมาะสม และมีความเป็นระบบเพียงพอ สำหรับการนำไปใช้เป็นกรอบในการบริหารและพัฒนาหลักสูตรในทางปฏิบัติ เหตุผลสำคัญที่ทำให้รูปแบบหลักสูตรได้รับการประเมินในระดับสูง อาจอธิบายได้จากกระบวนการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ก่อนนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงนโยบายการศึกษา มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และบริบทของสถาบันเข้าด้วยกัน การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะดังกล่าว ช่วยลดช่องว่างระหว่างหลักสูตรเชิงนโยบายกับหลักสูตรเชิงปฏิบัติ ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่มักพบในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจนและกระบวนการพัฒนาที่เป็นขั้นตอน ยังช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถทำความเข้าใจและนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของรูปแบบในระดับสูง ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ ที่มองว่าหลักสูตรมิใช่เพียงแผนการจัดการเรียนการสอน แต่เป็น

กลไกการบริหารจัดการการศึกษาที่ต้องเชื่อมโยงนโยบาย โครงสร้าง และกระบวนการดำเนินงานเข้าด้วยกันอย่างมีพลวัต งานวิจัยของ อาริรัตน์ ปฐมชัยวัลย์ และคณะ (2568) ชี้ให้เห็นว่า หลักสูตรที่มีความชัดเจนด้านโครงสร้างและกระบวนการพัฒนา จะเอื้อต่อการนำไปใช้และการประเมินผลในทางปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่พบว่า ความชัดเจนของโครงสร้างหลักสูตรได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสังคมและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ยังสอดคล้องกับงานของ ญัฐพล ชนเชวงสกุล และเอกพรธณ ัญญาวินิชกุล (2564) ที่เห็นว่าหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ควรมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวิชาชีพ ในขณะเดียวกัน ผลการวิจัยยังสะท้อนประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม เมื่อพบว่า ความครบถ้วนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร แม้อยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิฎ ลาแก้ว และประทุมทอง ไตรรัตน์. (2567) จุไรรัตน์ วรรณยิ่ง และคณะ (2568) ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรในเชิงระบบมักเผชิญข้อจำกัดในขั้นการขับเคลื่อนและการต่อยอดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในบริบทสถาบันที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร ดังนั้น แม้รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะมีความเหมาะสมในเชิงโครงสร้างและนโยบาย แต่การนำไปใช้ในระยะยาวยังจำเป็นต้องมีกลไกสนับสนุน การติดตาม และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รูปแบบหลักสูตรสามารถคงประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทการศึกษาได้อย่างยั่งยืน โดยการอภิปรายผลการวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับสูง ทั้งในมิติความสอดคล้องเชิงนโยบาย โครงสร้างหลักสูตร และบริบทสังคมร่วมสมัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างกลไกการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้สามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการศึกษาอย่างยั่งยืนในทางปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ที่ 3 การใช้รูปแบบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$) โดยเฉพาะด้านความเหมาะสมของรูปแบบหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และด้านประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา และได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับสูง ซึ่งถือเป็นข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาเหตุที่ผลการประเมินการใช้รูปแบบหลักสูตรอยู่ในระดับสูง อาจอธิบายได้จากลักษณะการพัฒนารูปแบบหลักสูตรที่ตั้งอยู่บนฐานการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ก่อนนำไปออกแบบและพัฒนาเป็นรูปแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทจริงของสถาบัน การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ทำให้อารมณ์ความรู้สึกของหลักสูตรมีความเหมาะสมทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้ใช้อารมณ์ความรู้สึกสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ โดยไม่เกิดความซับซ้อนหรือข้อจำกัดเชิงระบบมากนัก ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าว

สอดคล้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบที่เน้นการเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย โครงสร้าง หลักสูตร และการนำไปใช้จริง (นัทกาญจน์ รัตนวิจิตร และคณะ, 2568) นอกจากนี้ ความเหมาะสม และประสิทธิผลของรูปแบบหลักสูตร ยังอาจเกิดจากการออกแบบที่ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น ของกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตร ซึ่งเอื้อต่อการปรับใช้ในบริบทของ ผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนวัยทำงาน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ การบูรณาการทฤษฎีและ การปฏิบัติ และการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและ ตลาดแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2564; สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2564) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานศึกษาของ วลีดา อุ่นเรือน และอังคณา อ่อนธานี (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบหรือโมเดลที่ได้รับการพัฒนา อย่างเป็นระบบ และผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จะมีความเป็นไปได้ในการ นำไปใช้จริงและก่อให้เกิดประสิทธิผลในเชิงการจัดการสูง ในขณะเดียวกันผลการวิจัยครั้งนี้ แตกต่าง จากงานวิจัยของ วีรณัฐ ดรณสนธยา (2564) ที่พบว่า รูปแบบหลักสูตรแม้จะมีความเหมาะสมในเชิง แนวคิด แต่ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากรหรือโครงสร้างการบริหาร ดังที่ ศศิธร ลุนศิลา (2562) ได้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับบริบทสถาบัน อย่างใกล้ชิด เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การใช้รูปแบบประสบความสำเร็จ โดยผลการอภิปรายชี้ให้เห็น ว่า การพัฒนารูปแบบหลักสูตรที่ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และ การออกแบบที่คำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง มีส่วนสำคัญที่ทำให้รูปแบบหลักสูตรที่ พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ซึ่งสามารถใช้เป็นต้นแบบในการ พัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในบริบทอื่นต่อไปได้

องค์ความรู้ใหม่

ประการแรกที่ได้จากการวิจัยนี้ คือ การทำให้เห็นอย่างชัดเจนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของ การจัดการและการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการบริหารการศึกษา ซึ่งมีได้เกิดจาก การขาดแคลนทรัพยากรหรือคุณภาพผู้เรียน หากแต่เกิดจากความไม่สมดุลของระบบบริหาร หลักสูตร โดยเฉพาะในมิติการบริหารอาจารย์ประจำหลักสูตร กลไกการจัดการเรียนการสอน และ การกำกับติดตามการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยนี้ จึงมีส่วนเติมเต็มองค์ความรู้เดิม ด้วยการยกระดับความเข้าใจจากการมองปัญหาหลักสูตรในเชิงรายองค์ประกอบ ไปสู่การมอง หลักสูตรในฐานะระบบการบริหารจัดการทางวิชาการที่ต้องอาศัยโครงสร้าง กระบวนการ และกลไก เชิงสถาบันที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

ประการที่สอง คือ การพัฒนารูปแบบหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่บูรณาการการวิเคราะห์ สภาพจริง นโยบายการศึกษา และกระบวนการบริหารหลักสูตรเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบและมี พลวัต รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นก้าวข้ามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรในฐานะแผนการจัดการเรียน การสอน ไปสู่การเป็นกรอบการบริหารหลักสูตรเชิงระบบ ที่เชื่อมโยงนโยบายระดับชาติ บริบท

สังคมร่วมสมัย และการดำเนินงานในระดับสถาบันเข้าด้วยกันอย่างมีเหตุผลเชิงวิชาการ องค์ความรู้ในส่วนนี้ช่วยขยายกรอบแนวคิดด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยเสนอว่า คุณภาพหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ไม่สามารถยกระดับได้ด้วยการปรับรายวิชาหรือโครงสร้างหลักสูตรเพียงบางส่วน หากแต่ต้องอาศัยรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่ชัดเจน เป็นระบบ และตรวจสอบได้

ประการที่สาม คือ ข้อค้นพบเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความเป็นไปได้และประสิทธิผลของการนำรูปแบบหลักสูตรเชิงระบบไปใช้จริงในบริบทสถาบันอุดมศึกษา ผลการประเมินหลังการทดลองใช้ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริง ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และส่งผลเชิงบวกต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตร องค์ความรู้ในประเด็นนี้มีคุณค่าเชิงวิชาการในฐานะต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และการออกแบบที่คำนึงถึงข้อจำกัดเชิงองค์กรอย่างรอบด้าน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือขยายผลในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้พอสรุปลงโดยภาพรวม ซึ่งงานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา ที่มุ่งศึกษาและยกระดับการจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการบริหารการศึกษา โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของการจัดการและการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ซึ่งพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างด้านการบริหารอาจารย์ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารหลักสูตร จากนั้นจึงพัฒนารูปแบบหลักสูตรที่บูรณาการการวิเคราะห์บริบทจริง นโยบายการศึกษา และกระบวนการบริหารหลักสูตรเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญชี้ว่า รูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและบริบทสังคมร่วมสมัยในระดับมากที่สุด และเมื่อทดลองนำไปใช้พบว่ามี ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาในระดับมาก นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานกำหนดนโยบายด้านการอุดมศึกษาควรกำหนดกรอบนโยบายการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในลักษณะเชิงระบบ โดยเน้นความสอดคล้องระหว่างนโยบายระดับชาติ บริบทสังคมร่วมสมัย และการนำไปปฏิบัติจริงในระดับสถาบัน

1.2 สถาบันอุดมศึกษาควรมีนโยบายสนับสนุนการบริหารอาจารย์ประจำหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพื่อลดข้อจำกัดด้านบุคลากรและเสริมสร้างเสถียรภาพของการบริหารหลักสูตร

1.3 ควรส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการกำหนด ทบทวน และพัฒนาหลักสูตร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและความเชื่อมโยงกับ ความต้องการของสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 ผู้บริหารหลักสูตร สามารถนำรูปแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถาบัน

2.2 อาจารย์ผู้สอน ควรนำแนวคิดและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร จากงานวิจัยนี้ไป ประยุกต์ใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ เรียนรู้ของผู้เรียน

2.3 สถาบันอุดมศึกษา สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ในการ วางแผนบริหารจัดการหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร และการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาอย่างเป็นระบบ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

3.1 ควรมีการขยายการศึกษาวิจัยไปยังสถาบันอุดมศึกษาและบริบทที่หลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบหลักสูตรและตรวจสอบความเหมาะสมในบริบทที่แตกต่างกัน

3.2 การวิจัยในอนาคตควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิง ปริมาณร่วมกับมุมมองเชิงคุณภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน

3.3 ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของการใช้รูปแบบหลักสูตรต่อคุณภาพบัณฑิต สมรรถนะทางวิชาชีพ และประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการ พัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

เกศริน บินสัน และพัสร เบศวณ์เวชวิริยะสกุล. (2568). การวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวโน้มการ พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและ ต่างประเทศ. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(11), 272–285.

จุไรรัตน์ วรรณยิ่ง, พรทิพย์ เจริญธรรมานนท์ และนัตยา อารยเชมกุล. (2568). การสังเคราะห์เชิง ระบบเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาไทย. *วารสาร โภธิศาสตร์ปริทัศน์*, 5(2), 95–108.

ฐพล ธนเขวงสกุล และเอกพรณ ัญญาวินิชกุล. (2564). บทวิจารณ์หนังสือ อุดมศึกษาเชิงประจักษ์ สู่นาคต. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 20 (3), B1-B6

ธรัช อารีราชกูร์ และวรปภา อารีราชกูร์. (2562). รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามกรอบแผนการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 *สู่การจัดการศึกษา 4.0*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราช ภัฏมหาสารคาม.

- นัทกาญจน์ รัตนวิจิตร, พีระ รัตนวิจิตร, ระเปียบ สิทธิชัย และวิทยา บริบูรณ์ทรัพย์. (2568). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้. *วารสารของสมาคมนักวิจัย*, 30(4), 21–42.
- ปฎิภาณ ตระการ. (2561). *การบริหารและการจัดการหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาไทย 4.0 ของโรงเรียนบ้านม่วงชุม อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่*. (การศึกษาอิสระปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ภัทร ชัยปานดี และบุญจันทร์ สีสันต์. (2567). การประเมินความต้องการจำเป็นของครูต่อการบริหาร การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 16(1), 167–178.
- ลูกขวัญ อินทร์คล้าย. (2559). *แนวทางการพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราช ภัฏพิบูลสงคราม ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.
- วลิดา อุ่นเรือน และอังคณา อ่อนธานี. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎี การสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับ นักศึกษาคู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 25(1), 222–237.
- วีรณัฐ ดรณสนธยา. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558* (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ศศิธร ลุนศิลา. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาสังกัดองค์การ บริหารส่วนจังหวัด (นครชัยบุรินทร์)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2568, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2564). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2564). *รายงานผลการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาตามกรอบ มาตรฐานวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- อธิฏ ลาแก้ว และประทุมทอง ไตรรัตน์. (2567). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้* 1, 9(2), 1–15.

อารีรัตน์ ปฐมชัยวัลย์, ศิริวิทย์ ปฐมชัยวัลย์, ทศพร เฟ่งดี, ชนสิทธิ์ สิทธิสุนเนิน และมาเรียมนิลพันธุ์. (2568). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง: กรณีศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 20(1), 88–98.

Asae, S. & Wannapiro, S. (2025). Challenges and Approaches to the Development of Administrative Practices for the Intensive Islamic Studies Curriculum in Public Primary Schools in Thailand's Southern Border Provinces. *Leadership Educational Administration Development Journal, Ramkhamhaeng University*, 2(1), LEADRU0201e1232